

Viešoji konsultacija dėl Regioninio kibernetinės gynybos centro steigimo

2020 m. birželio mėn., Vilnius

KONTEKSTAS

Kibernetinės atakos ir milžiniškos duomenų vagystės vis dažniau atsiduria žiniasklaidos antraštėse. Pasaulio ekonomikos forumo visuotinių grėsmių ataskaitoje yra skelbiama, kad kibernetinių nusikaltimų padaroma žala pasaulinei ekonomikai 2021 m. gali siekti net 6 trilijonus JAV dolerių. Kibernetinių išpuolių nesustabdo sienos, o programišiai nėra lengvai įbauginami: jų atakų taikiklyje gali atsidurti tiek valstybinės institucijos, tiek verslas, tiek bet kuris iš mūsų besinaudojantis bet kokiomis skaitmeninėmis paslaugomis. Dėl to, kibernetinis saugumas nėra tik vieno subjekto ar vienos šalies klausimas, bet rimta problema reikalaujanti glaudaus bendradarbiavimo tarptautiniu mastu.

2020 m. grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime pabrėžiama, kad aktyvėjanti priešišku valstybių kenkėjiška veikla skaitmeninėje erdvėje kelia kibernetinių incidentų riziką Lietuvoje. Akcentuojamos ne tik operacijos susijusios su technine informacinių sistemų žvalgyba, bet ir didėjančios rizikos susijusios su 5G ryšio technologijų pritaikymu viešajame ir privačiajame sektoriuje bei pažeidžiamumų išnaudojimu tiekimo grandinėse. Nors tokio pobūdžio atakų žala Lietuvoje kol kas sąlyginai maža, pasaulinės kibernetinių atakų tendencijos leidžia manyti, kad ateityje šių atakų rizikų poveikis Lietuvos verslui ir šalies kritinei infrastruktūrai augs toliau.

Svarbūs Lietuvos užsienio partneriai gynybos srityje susiduria su tomis pačiomis kibernetinio saugumo problemomis. Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV), šalies institucijos nuolatos kovoja su bandymais sutrikdyti jos rinkiminiuosius procesus ir kenčia nuo išpirkų reikalaujančių kenkėjiškų virusų (angl. ransomware), o verslas sunkiai susidoroja su įsilaužimais, kurių metu yra pasisavinamos jų komercinės paslaptys. Tuo tarpu, kaimynai rytuose susiduria net su rimtesniais incidentais. 2019 m. spalį užsienio programišiai paralyžiavo Sakartvelo valstybines institucijas ir žiniasklaidos priemones siekiant destabilizuoti visuomenę ir kelti sumaištį, o 2016 m. žiemą dalis Ukrainos liko be elektros, kai kibernetinės atakos metu buvo laikinai sutrikdyta elektros skirstymo tinklų veikla. Augantis kibernetinių incidentų skaičius reikalauja tarptautinių pastangų koordinavimo siekiant pasiruošti naujai realijai.

Atsižvelgiant į tai, yra svarbu plėtoti bendradarbiavimą kibernetinio saugumo srityje su Lietuvos strateginiais partneriais, kaip JAV, bei įtraukti Rytų partnerystės nares, Ukrainą ir Sakartvelą, nes šios šalys kibernetinio saugumo srityje yra padidintos rizikos zonoje ir patiria didesnį spaudimą. O šiose šalyse pasikartoję scenarijai gali pasikartoti ir Lietuvoje.

Regioninis kibernetinės gynybos centras (RKGK) yra dvišalė Lietuvos ir JAV iniciatyva siekianti sukurti tarptautinį kompetencijų centrą ir pagrindinę bendradarbiavimo platformą regione, suteikiančią galimybę keistis gerosiomis praktikomis kibernetinio saugumo srityje bei dirbti kartu kovojant su bendromis kibernetinėmis grėsmėmis. Šią dieną yra pasiekti politiniai susitarimai dėl Regioninio kibernetinės gynybos centro steigimo, tačiau nėra išanalizuota koks turėtų būti šio Centro juridinis statusas ir veiklos modelis.

Programos „Kurk Lietuvai“ rėmuose 2020 m. gegužės – birželio mėn. buvo įgyvendinta viešoji konsultacija, kurios tikslas – išgirsti tikslinių auditorijų nuomonę siekiant nustatyti, koks juridinis statusas ir veiklos modelis būtų tinkamiausias steigiamam RKGK.

- Internetinėje platformoje „e.piliėtis“ paskelbta apie vykdomą interviu ciklą su visuomenės atstovais, kurio metu įvertinta, kokie yra skirtingų juridinių statusų privalumai ir trūkumai bei kartu atsižvelgta į RKGK veiklos sričių poreikius, taip pat, įvertinta kokie yra kitų

panašaus tipo Lietuvoje ir užsienyje veikiančių įstaigų / centrų veiklos modelių privalumai ir trūkumai. Nustatyta koks juridinis statusas ir veiklos modelis būtų tinkamiausias ir perspektyviausias steigiamam RKGK, išsiaiškinta į ką reikia atsižvelgti steigiant Centrą bei ruošiant bendradarbiavimo veiksmų planą ir memorandumus su užsienio partneriais.

VYKDYTA
KONSULTACIJA

Šią konsultaciją sudaro interviu ciklas su teisininkais ir atstovais iš skirtingą juridinį statusą turinčių įstaigų bei panašaus tipo Lietuvoje ir užsienyje veikiančių centrų. Šios konsultacijos tikslai:

- Įvertinti, kokie yra skirtingų juridinių statusų privalumai ir trūkumai.
- Nustatyti, koks juridinis statusas būtų tinkamiausias RKGK.
- Įvertinti, kokie yra skirtingų įstaigų / centrų veiklos modelių privalumai ir trūkumai.
- Nustatyti, koks organizacinis modelis būtų efektyviausias RKGK veikloms užtikrinti.
- Pasiruošti susitarimo memorandumų pasirašymui su RKGK partneriais.

VIEŠOSIOS
POLITIKOS
PRIORITETAS

Nacionalinės kibernetinio saugumo strategijos tikslai (2019 m.):

1. **Stiprinti valstybės kibernetinį saugumą ir kibernetinių gynybos pajėgumų plėtrą.**
2. Užtikrinti nusikalstamų veikų kibernetinėje erdvėje prevenciją, užkardymą ir tyrimą.
3. Skatinti kibernetinio saugumo kultūrą ir inovacijų plėtrą.
4. Stiprinti glaudų viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą.
5. **Stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą ir užtikrinti tarptautinių įsipareigojimų kibernetinio saugumo srityje vykdymą.**

Nacionalinėje kibernetinio saugumo strategijoje Lietuva yra įsivardinusi būtent tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimą, kaip vieną iš pagrindinių tikslų. Atsižvelgdama į tarpvalstybinį, sienų nepaisantį kibernetinių grėsmių ir rizikų pobūdį, Lietuva siekia stiprinti šalies kibernetinius pajėgumus aktyviai bendradarbiaujant tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu formatais. Iš dalies šį tikslą Lietuva įgyvendina sukūrusi bendras Europos Sąjungos kibernetines greitojo reagavimo pajėgas nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo (PESCO) formatu. Tačiau šiais žingsniais strategijos tikslų ir politinių siekių pildymas nesibaigia. Vienas iš iškeltų uždavinių yra dvišalio Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų politinio ir techninio lygmens bendradarbiavimo vystymas kibernetinės gynybos ir saugumo srityje. Šis uždavinys bus įgyvendinamas įsteigus RKGK, kuris bus kompetencijų centras ir pagindinė bendradarbiavimo platforma regione, suteikianti galimybę JAV ir Rytų partnerystės šalims, keistis gerosiomis praktikomis kibernetinio saugumo srityje ir dirbti kartu kovojant prieš bendras kibernetines grėsmes. Be to, RKGK sukūrimas prisidės prie Lietuvos kibernetinio saugumo būklės stiprinimo ir atsparumo didinimo, kibernetinės gynybos specialistų tobulėjimo ir gebėjimo laiku atpažinti ir užkirsti kelią mūsų regione vykstantiems kibernetiniams incidentams.

Tai yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės prioritetinis darbas, įtrauktas Vyriausybės programoje. Vyriausybės programos įgyvendinimo planas:

V PRIORITETAS. Saugi valstybė.

5.2. Kryptis. Kibernetinio ir energetinio saugumo stiprinimas

5.2.1. Darbas. Kibernetinių incidentų prevencija ir valdymo sistemos tobulinimas

KONSULTACIJOS
DALYVIAI

Interviu cikle su teisininkais ir atstovais iš skirtingą juridinį statusą turinčių įstaigų bei panašaus tipo Lietuvoje ir užsienyje veikiančių centrų sudalyvavo 10 respondentų.

Teisininkai iš šių įstaigų:

- Krašto apsaugos ministerijos Teisės departamento, Tarptautinių ryšių ir operacijų grupės, Kibernetinio saugumo ir informacinių technologijų politikos grupės. Atstovai iš Krašto apsaugos ministerijos Personalo analizės ir planavimo skyriaus.
- Vyriausybės strateginės analizės centras.
- Valstybės valdymo koordinavimo centras.
- Nepriklausoma teisininkė.

Atstovai iš šių skirtingą juridinį statusą turinčių įstaigų bei panašaus tipo Lietuvoje ir užsienyje veikiančių centrų:

- NATO energetinio saugumo kompetencijos centras.
- Suomijos Europos atsparumo hibridinėms grėsmėms kompetencijos centras.
- Vyriausybės strateginės analizės centras.
- Branduolinio saugumo kompetencijos centras.
- Valstybės valdymo koordinavimo centras.

KONSULTACIJOS
METODAS

Viešosios konsultacijos vykdymą sudarė šie etapai: inicijavimas, organizavimas, vykdymas, analizė, vertinimas, viešinimas. Suorganizuota viešoji konsultacija pavadinimu „Regioninio kibernetinės gynybos centro steigimas“, kuri vyko taikant šį konsultavimosi metodą: pusiau struktūruotus ekspertinius interviu.

Metodas: pusiau struktūruoti ekspertiniai interviu.

Tokia interviu forma pasirinkta duomenų rinkimui įvertinus tai, kad pusiau struktūruotų interviu metu galima gauti patikimus, palyginamus kokybinius duomenis. Be to, tokių interviu metu galima įtraukti naujus pokalbiu metu kilusius klausimus, o atviras klausimo pobūdis nusako tiriamą temą, tačiau suteikia galimybę tiek respondentui, tiek apklausėjui išsamiau aptarti kai kurias temas. Taip pat, tokio tipo interviu būdu surinktą informaciją galima analizuoti įvairiais metodais.

Interviu ciklo dalyviai buvo iš anksto kviečiami į projekto vadovų vykdomas konsultacijas nuotoliniu būdu pagal iš anksto sudarytą klausimyną. Buvo atsižvelgiama į respondentų pageidavimus dėl pokalbiui naudojamos programos bei pasirinkimo vykdyti pokalbį su video vaizdu arba tik audio būdu. Taip pat, apie vykdomą interviu ciklą buvo viešai paskelbta internetinėje „e.pilietis“ platformoje.

Dėl temos jautrumo ir konfidencialumo ne visus interviu metu diskutuotus klausimus bei gautas įžvalgas iš respondentų galime atskleisti viešai.

Interviu ciklo metu buvo remiamasi šiais struktūrizuotais interviu klausimais:

Su teisininkais:

- 1) Kokie yra esminiai skirtumai tarp viešosios ir biudžetinės įstaigos į kuriuos reikia atsižvelgti steigiant Centrą?
- 2) Kokią įtaką Centro juridiniam statusui turi tai iš kur ateina finansavimas / Centro lėšos?
- 3) Statusas VŠĮ – kiek plačiai šis juridinis statusas žinomas ir suprantamas užsienio valstybėse?
- 4) Jeigu yra steigama BĮ – kaip detalai yra apibrėžiama "kitos teisėtai gautos lėšos" frazė?
- 5) Ar iš užsienio fondų atėję pinigai gali būti teisiškai traktuojama kaip "parama"?
- 6) Jeigu juridinis statusas yra VŠĮ, ar įstaigos dalininkas gali būtų užsienio juridinis asmuo?

Jeigu nori būti bendrasteigėju / dalininku ar privaloma įnešti tam tikrą sumą pinigų?

- 7) Ar kitos įstaigos darbuotojas gali užimti VŠĮ ar BĮ buhalterio funkcijas?
- 8) Kokių teisinių žingsnių reikia imtis, kad būtų sukurta galimybė užsienio šalių institucijų darbuotojams komandiruotis Lietuvoje? Ar tas gali būti įtakojama Centro teisinio statuso?
- 9) Kokių žingsnių reikia imtis, kad darbuotojas atsižvelgiant į tai ar jis valstybės tarnautojas, darbo sutartininkas ar privalomosios karo tarnybos karys vienu metu galėtų dirbti dvejose institucijose?

Su atstovais iš skirtingą juridinį statusą turinčių įstaigų bei panašaus tipo Lietuvoje ir užsienyje veikiančių centrų:

- 1) Koks yra Jūsų įstaigos / centro juridinis statusas? Kokie faktoriai nulėmė, kad buvo pasirinktas toks statusas?
- 2) Ar Jūsų įstaigoje / centre yra rotacijos principu reziduojančių ekspertų iš kitų šalių viešojo sektoriaus institucijų? Jei taip, koks yra jų įdarbinimo statusas? Ar tai yra parengiama tiesiog MoU pagrindu, ar yra ir kitų teisinių žingsnių, kuriais reikia pasirūpinti?
- 3) Kokie yra Jūsų įstaigos / centro finansavimo šaltiniai? Ar Jūsų biudžetą sudaro partnerių įnešami fiksuoti indėliai ar yra ir iš projektų gaunamų lėšų?
- 4) Kokiais principais ir kriterijais buvo renkamas Jūsų įstaigos / centro vadovas?
- 5) Kaip vertinate partnerių / šalių įsitraukimą į įstaigos / centro veiklą? Kokių veiksmų ėmėtės, jog būtų išvengta partnerių nepakankamo įsitraukimo rizikos?

KONSULTACIJOS
REZULTATAI

Išvados iš interviu ciklo:

I. Pasiūlymai dėl RKGK juridinio statuso:

- *Viešosios įstaigos statuso privalumai:*
 - skirta tenkinti viešuosius interesus;
 - gali vykdyti komercinę veiklą – tai galėtų būti potencialiai papildomas pajamų šaltinis;
 - dalininkai / steigėjai gali būti ir kitos valstybės bei kiti fiziniai ir juridiniai asmenys;
 - steigiamai įstaigai nėra būtina valdyba;
 - įstatiniam kapitalui nereikia lėšų;
 - gali gauti paramą;
 - turi teisę steigti filialus ir atstovybes Lietuvos Respublikoje ir užsienio valstybėse, filialų ir atstovybių skaičius neribojamas;
 - turi galimybę skirti didesnius atlyginimus iš biudžetinių lėšų, kadangi algų koeficientai nėra nustatomi pagal Valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarką;
 - lyginant su BĮ, VŠĮ turi lankstesnį biudžeto valdymo modelį ir gali lengviau savarankiškai ieškoti ir įsisavinti pinigines lėšas iš neinstitucinių šaltinių. Taip pat, atvirkščiai nei BĮ, neprivaloma grąžinti nepanaudotų pinigų į Ministeriją;
 - matomumas – atskiras juridinis statusas atneštų papildomo matomumo bei atneštų daugiau svorio pateikiant įstaigos vaidmenį ir funkcijas užsienio auditorijai.
- *Biudžetinės įstaigos statuso privalumai:*
 - stabilus finansavimas – visiškai arba iš dalies išlaikoma iš biudžeto;
 - galimybė gauti ir kitų lėšų – „kitos teisėtai gautos lėšos“;
 - gali turėti piniginių lėšų, gautų ne kaip biudžeto asignavimų;
 - įstaigos vadovas gali turėti ir kitų jam biudžetinės įstaigos nuostatuose arba kituose teisės aktuose nustatytų pareigų;
 - dalis biudžetinių įstaigų bendrųjų funkcijų (bhalterinės apskaitos, dokumentų

valdymo, personalo administravimo ir kitos pagalbinio pobūdžio funkcijos), gali būti atliekamos centralizuotai.

- *Viešosios ir biudžetinės įstaigų statusų trūkumai:*
 - *Viešoji įstaiga:*
 - turi pati save išlaikyti;
 - pelno negali paskirti dalininkui, tik viešiesiems interesams;
 - gali verstis tik įstatuose nurodyta veikla;
 - turi turėti organą – visuotinį dalininkų susirinkimą ir vienasmenį valdymo organą – viešosios įstaigos vadovą;
 - pasirinkus VŠĮ juridinį statusą darbuotojų skyrimas ar perkėlimas būtų pats sudėtingiausias, nes valstybės tarnautojas turi teisę dirbti kitą darbą, tačiau tai gali būti tik papildomos darbo valandos susiderinus su pagrindinės darbovietės vadovu. Oficialiai, tarnautojas negali būtų perkeliamas laikinai dirbti į VŠĮ. Profesionaliosios karo tarnybos kariai į VŠĮ dirbti yra siunčiami labai retais ir išskirtiniais atvejais. Šiuo atveju, kariškiui reikėtų išeiti į atsargą bei teikti paraišką į kontraktinę pareigybę.
 - *Biudžetinė įstaiga:*
 - nors finansavimas stabilus – veiklos priklauso nuo biudžeto;
 - sudėtingiau gauti piniginių lėšų iš išorės;
 - griežta apskaita, nepanaudotus pinigus privaloma gražinti į biudžetą;
 - mažai įstaigai būtų sunku atlaikyti visus biurokracinius procesus, kuriuos nors ir būdama maža įstaiga, be išimčių turėtų įvykdyti kaip ir didelės įstaigos;
 - Įstaigos steigėjas gali būti tik Valstybė arba Ministerija;

Bj ir VŠĮ steigimo procesas užtruktų gerokai ilgiau nei struktūrinio padalinio įkūrimas, kadangi atskiros įstaigos įkūrimui būtų reikalingas Vyriausybės nutarimas arba atskiras Seimo patvirtintas įstatymas. Esant stipriai politinei valiai, naujas įstatymas gali netgi užtrukti mažiau laiko nei Vyriausybės nutarimas, tačiau vargu ar steigimo procesas būtų pabaigtas iki 2021 m. pradžios.

- Steigiant Bj, papildomai reikia derinti steigimo žingsnius su Vidaus reikalų ministerija.
- Steigiant VŠĮ, papildomai reikia derinti steigimo žingsnius tiek su Finansų ministerija, tiek su Vyriausybe.
- Steigimo procesai gali užtrukti nuo 3 mėnesių iki pusės metų, priklausomai nuo trečiųjų šalių suinteresuotumo (būtina nepamiršti ir pandeminės situacijos įtakos darbotvarkės nustatymui).

Administracinė našta. Atskiras juridinis vienetas *de facto* reikštų, kad būtų reikalingas atskiras administracinis personalas (arba papildomų administracinių funkcijų suteikimas dirbantiems ekspertams). Energetinio saugumo centro prie URM patirtis rodo, kad mažoms įstaigomis (šiuo atveju 8 žmonių komandai) yra labai sudėtinga efektyviai vykdyti visas administracines funkcijas, o Valstybės kontrolė griežtai audituoja visų Bj veiklą neatsižvelgiant į jų dydį ar *force majeure*.

Viešojo sektoriaus įstaigų tobulinimo gairių nuostatose rekomenduojama, kad biudžetinė įstaiga būtų steigiama tik turint patvirtintą ne mažesnę nei 20 valstybės tarnautojų ir (ar) darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių skaičių. RKGK atveju, neįskaičiuojant atvykstančių užsienio šalių ekspertų, neplanuojama turėti daugiau nei 20 darbuotojų.

Finansavimas. Atskiro juridinio asmens steigimas atneštų didesnės administracinės naštos pačiai

KAM. Kadangi Ministerija būtų pagrindinis naujos įstaigos (nepriklausomai nuo tipo) dalininkas ir indėlininkas, kiekvienas lėšų asignavimas RKGK turėtų būtų kasmet patvirtintas atskiru Vyriausybės nutarimu.

- *Tarptautinės organizacijos statusas:*

Lyginant su kitais juridinio statuso variantais, tarptautinės organizacijos steigimas neatneštų ženkliai daugiau apčiuopiamos naudos ar praktiškumo steigiamam centrui. Pagrindiniai privalumai:

- Papildomas matomumas steigiamam Centrui.
- Solidesnis JAV įsitraukimo ir įsipareigojimo įrodymas.
- Galimai geresnis kariškių siuntimo / delegavimo į užsienį pagrindas.

Esminis tokio sprendimo neigiamas aspektas – ilgas steigimo laikotarpis. Be to, buvo akcentuota tai, kad yra ribotos galimybės perkelti dirbti į tarptautinę organizaciją darbo sutartininkus.

PASTABA: Institucinės sąrangos analizės bei interviu ciklo vykdymas ne tik leido geriau susipažinti su juridinių statusų Lietuvoje privalumais ir trūkumais, bet ir aiškiau išsigyrininti, kokie yra pačio steigiamo RKGK prioritetai šiuo klausimu. Nepaisant to, kad pradinė analizė rėmėsi atsakymo ieškojimu, koks juridinis statusas būtų parankesnis (biudžetinė įstaiga, viešoji įstaiga ar tarptautinė organizacija) RKGK, proceso eigoje, pagrindinis klausimas pasikeitė į "ar išvis yra būtinas atskiras juridinis statusas?", ir jei ne, "kokių žingsnių reikėtų imtis, kad vistiek būtų išpildyti visi RKGK tikslai ir prioritetai?".

Dėl šios priežasties, į klausimyną buvo pridėti klausimai siekiantys geriau suprasti, kokie yra struktūrinio padalinio ir filialo privalumai bei trūkumai, ir kiek šie aspektai yra aktualūs RKGK steigimo kontekste. Interviu metu gauti atsakymai leido suprasti, kad steigimo klausimo fokusas turėtų pasikeisti į „koku būdu galime įkurti ir vykdyti RKGK veiklas esamoje Krašto apsaugos sistemoje?“.

- *Struktūrinio padalinio (filialo) privalumai:*

- *Trumpesnis steigimo procesas.*

Norint pradėti Centro veiklą kuo greičiau būtų išvengiama papildomų administracinių žingsnių, kadangi norint įsteigti padalinį reikėtų tik paruošti Centro nuostatus ir patvirtinti juos NKSC Direktorius įsakymu. Taip pat, struktūrinio padalinio steigimas nereikalautų keisti Kibernetinio saugumo įstatymo.

Steigimo procesas užtruktų nuo 1 iki 3 mėnesių, priklausomai nuo valios ir prioritetų pasiskirstymo.

- *Nereikia naujo administracinio personalo ir mažesnė administracinė našta.*

Visos logistinės, ūkinės ir kitos administracinės funkcijos galėtų būti atliekamos esamo NKSC personalo. RKGK galėtų savarankiškai sudarinėti sandorius / sutartis su išorės subjektais – nereikėtų derinti kiekvieno žingsnio su NKSC.

Esant poreikiui, RKGK galėtų turėti savo atskirus administracinių funkcijų darbuotojus (pvz., viešųjų pirkimų specialistas), kas leistų įgyti Centrui daugiau autonomiškumo, jei to siekiama. Pavyzdžiui, viešųjų pirkimų specialistas galėtų dirbti 0,25 etatu – pilno etato, žinant planuojamą RKGK veiklos apimtį, steigti nereikėtų. Buhalterinę apskaitą atliktų Centralizuotos finansų turto tarnybos prie KAM darbuotojai.

Taip pat, nėra papildomų administracinių žingsnių dėl patalpų ar kito turto suteikimo NKSC filialui. Visas turtas formaliai priklausytų NKSC, bet RKGK nebūtų problemų juo naudotis.

- **Lengvesnis darbuotojų paskirstymas.**

Direktoriaus sprendimu NKSC darbuotojai galėtų būti perkelti iš vieno skyriaus į kitą šiomis sąlygomis: valstybės tarnautojas – tarnybinio kaitumo būdu, PKT kariškis – rotacija, sutartininkas – pakeitus darbo sutarties sąlygas arba naujai pasirašant naują sutartį

Tačiau, būtina pabrėžti, kad valstybės tarnautojas yra priimamas į vienas pareigas, viename padalinyje. Kitu atveju, jam, įstaigos vadovo sprendimu, gali būti pavedamos papildomos funkcijos susijusios su darbu kitame padalinyje. Bet, tokiu atveju, formaliai RKGK nebūtų užpildomas etatas.

NKSC darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, gali būti paskiriamas 0,5 etato į vienas pareigas ir 0,5 etato į kitas. Tokiu būdu užtikrinamas „dvikepuris“ darbuotojo statusas. Taip pat, sukūrus etatą / pareigybę RKGK, yra galimybė vienai pareigybei priskirti du sutartininkus po 0,5 etato (ar priskirti žmogų 0,75 etato). Šioje vietoje verta pabrėžti, kad didžioji dalis NKSC darbuotojų yra būtent sutartininkai.

Privalomosios karo tarnybos (PKT) kariai gali dirbti Bį ir jos padaliniuose rotaciniu principu paskiriant jiems atlikti konkrečias funkcijas.

- **Paprastesnė tvarka dėl užsienio ekspertų atvykimo ir darbo.**

Rotacijos galėtų būti derinamos atsižvelgiant į pasirašytą Susitarimo memorandumą (ar kitą politinę deklaraciją) ar egzistuojančius dvišalius susitarimus, ar kitus bendradarbiavimo dokumentus. RKGK buvimas krašto apsaugos sistemos struktūroje (lyginant su VŠĮ) neturėtų sukelti sunkumų kitų šalių ekspertams (kariškiams ar civiliams) rotuoti Lietuvoje.

- **Vadovo skyrimas.**

Struktūrinio padalinio (filialo) steigimas taip pat palengvintų administracinį vadovo pasirinkimo procesą. Vadovo poziciją galima užpildyti be konkurso, jei tai būtų tarnybinio kaitumo būdu (atsižvelgiant į koeficientus) priimamas valstybės tarnautojas ar rotacijos būdu perkeliamas PKT kariškis. Šiuo atveju, filialo vadovas gali būti paskirtas pagrindinės įstaigos (NKSC) vadovo sprendimu.

Be to, per Valstybės tarnybos departamentą galima ieškoti kitų kompetentingų valstybės tarnautojų iš visų viešojo sektoriaus institucijų arba įstaigos vadovo sprendimu gali būti skelbiamas ir atskiras konkursas užpildyti RKGK vadovo kėdę.

- *Struktūrinio padalinio (filialo) trūkumai:*

- **Nepilnas tarptautinis subjektiškumas**

NKSC filialo įsteigimas automatiškai nesuteikia RKGK matomumo ar subjektiškumo, dėl to norint užtikrinti RKGK subjektiškumą yra būtina pasirašyti daugiašalį Susitarimo memorandumą (ar politinę deklaraciją) dėl RKGK įsteigimo, taip įtvirtinant jo tarptautiškumą ir užsienio partnerių įsipareigojimus.

- **Patariamasis tarybos statusas.**

Steigiant struktūrinį padalinį nebūtų galimybės įtraukti Patariamąją tarybą, kaip atskirą įstaigos / Centro organą, ir teisiškai Centras būtų pavaldus NKSC Direktoriui (ar kito Departamento vedėjui).

II. Pasiūlymai dėl RKGK veiklos modelio:

- Rimtai atsižvelgti į Centro vadovo rolę, pareigybes ir tinkamo kandidato savybes. Dauguma interviu ciklo respondentų teigė, kad vadovas turi mokėti užsiimti lobizmu, turėti platų

kontaktų tinklą, mokėti veikti tarptautiniu mastu ir kartu numatyti strateginę Centro kryptį bei sukurti nepriklausomos ir autonomiškos institucijos įvaizdį.

- Atsižvelgti į užsienio ekspertų rotacijų RKGK trukmę tam, kad būtų išvengta projektų išsibalansavimo, neefektyvumo.
- Steigiant Centrą ir vertinant jo galimą juridinį statusą bei veiklos modelį atsižvelgti į tai, kad užsienio partneriai būtų suinteresuoti siųsti savo ekspertus. Apgalvoti kaip galima užtikrinti jų įsitraukimą, kas domina kiekvieną partnerę atskirai ir ar jų lūkesčiai bus pateisinti.
- Aiškiai apibrėžti ir komunikuoti Centro tikslus ir ateities viziją.

Interviu ciklo respondentų siūlymai dėl konkrečių Centro modelių:

- *Steigti biudžetinę įstaigą*, nes viešoji įstaiga neturi sąsajos su valstybės uždaviniais.
- *Nesirinkti biudžetinės įstaigos statuso*, nes mažai įstaigai būtų sunku funkcionuoti dėl sudėtingų ir griežtų biurokratinių procesų.
- *Pirmiausia įvykdyti pilotinę Centro veiklą / bandomąją versiją*, užtikrinti, kad viskas funkcionuoja, atlikti pataisymus ir tuomet nuo konkrečios datos pradėti oficialią Centro veiklą.
- *Steigti Centrą kaip padalinį*, užtikrinti, kad viskas funkcionuoja ir turėti aiškią viziją ir planą dėl atskiro juridinio subjekto steigimo.
- *Steigti Centrą ne kaip padalinį ar atskirą juridinį statusą turintį subjektą, bet kaip virtualų Centrą, be fizinės vietos.*
- *Steigti Centrą kaip padalinį vienerių – dvejų metų laikotarpiui* ir per jį išsiginčinti ar yra reikiamybė keisti RKGK juridinį statusą, ar bus plečiama Centro veikla, ar bus poreikis įdarbinti daugiau ekspertų iš išorės, ar bus teikiama į išorę orientuotų paslaugų. O esant poreikiui, ir partnerių politiniam bei praktiniam suinteresuotumui, ateityje judėti tarptautinės organizacijos steigimo kryptimi.

TOLIMESNI ŽINGSNIAI

Atsižvelgiant į viešosios konsultacijos rezultatus galima teigti, kad siekiant nustatyti, kuris juridinis statusas ir veiklos modelis RKGK būtų tinkamiausi pirmiausia yra svarbu būti įsivertinus, kokios yra planuojamos Centro veiklos sritys, prioritetai, ateities ambicijos, laiko kaštai bei galimos rizikos. Taip pat, labai reikšmingas yra informacijos dalijimosi tarp NKSC ir RKGK klausimas, į kurį svarbu atsižvelgti.

Sekantis žingsnis turėtų būti galimų Centro finansavimo šaltinių, užsienio ekspertų rotacijų galimybių bei darbuotojų skyrimo į / įdarbinimo galimybių Centre iš Lietuvos pusės, įvertinimas, detalus administracinio modelio detalizavimas, konkrečių Centro funkcijų gryninimasis.

Viešosios konsultacijos rezultatai pristatyti atsakingoms institucijoms ir panaudoti ruošiant pasiūlymus dėl RKGK juridinio statuso ir veiklos modelio. Įstaigai Centras turėtų tapti pagrindine dvišalio bendradarbiavimo su JAV kibernetinio saugumo srityje platforma po vienu stogu sutelkiančią įvairias dvišales iniciatyvas bei būtų glaudinamas bendradarbiavimas su strateginėmis Rytų partnerystės (EaP) šalimis.

Valstybei Centras užtikrintų kibernetinio atsparumo stiprinimą nacionaliniu mastu, būtų puiki galimybė sustiprinti savo kaip regiono lyderės kibernetinio saugumo srityje poziciją bei užtikrintų nuolatinį JAV įsitraukimą.

KONSULTACIJOS VERTINIMAS

Konsultacijos procesas buvo sklandus, apėmęs visus konsultacijos inicijavimo, planavimo, vykdymo, viešinimo ir vertinimo etapus. Konsultacija buvo įvykdyta per numatytą laiką, naudojant

žmogiškuosius išteklius, kurių pakako. Šiai konsultacijai biudžetas nebuvo naudojamas.

Planuojant viešąją konsultaciją, ketinta jos vykdymą įvertinti šiais rodikliais:

- Planuota įvykdyti 8 pusiau struktūruotus interviu ir bent 1 pristatymą verslo bendruomenei – įvykdyti 10 interviu ir 1 pristatymas.
- Planuota į interviu ciklą įtraukti ir buvo įtraukta atstovai ne tik iš Lietuvos, bet ir užsienio įstaigų / centrų.
- Remiantis viešosios konsultacijos išvadomis, parengti pasiūlymai dėl RKGC juridinio statuso ir veiklos modelio, atsižvelgiant į teisininkų įžvalgas ir kitų skirtingą juridinį statusą turinčių įstaigų bei panašaus tipo Lietuvoje ir užsienyje veikiančių centrų patirtį.
- Interviu ciklo metu nustatyta RKGC reikiamybė ir galima nauda tiek įstaigai, tiek valstybei.

Šių rodiklių pasiekimą lėmė konsultacijos plano sudarymas, viešinimo, komunikacinės veiklos bei efektyvus bendradarbiavimas su suinteresuotomis šalimis.

IŠMOKTOS
VIEŠOSIOS
KONSULTACIJOS
VYKDYMO
PAMOKOS

Siekiant sėkmingo viešosios konsultacijos atlikimo yra svarbu atsižvelgti į tai, kad gali būti sudėtinga užtikrinti planuojamų interviu ciklo respondentų skaičių. Todėl rekomenduojama susiplanuoti didesnį respondentų sąrašą, turėti atsarginių variantų tam atvejui, jeigu kažkas nesutiktų, pasikeitus aplinkybėms nebegalėtų dalyvauti interviu cikle.

Taip pat, labai didelę svarbą turi pasiruošimas interviu ciklui. Norint, kad interviu būtų kokybiškas, iš anksto parengtas klausimynas ir papildomai užduodami klausimai suteiktų pridėtinės vertės, yra reikšminga atlikti esamos informacijos viešuose šaltiniuose vykdomo projekto tema analizę, išsiaiškinti naudojamų terminų reikšmes. Taip interviu ciklo metu gauti rezultatai bus tinkami lyginimui ir išsamiai analizei.

ASMUO
KONTAKTAMS

Justas Kidykas | „KURK Lietuvai“ projektų vadovas | Justas.Kidykas@kurkl.lt;

Gabrielė Bilevičiūtė | „KURK Lietuvai“ projektų vadovė | Gabriele.Bileviciute@kurkl.lt;

2a. Tikslo ir uždavinių forma

<p>Nagrinėjama viešosios politikos problema</p>	
<p>Konsultacijos tikslas</p>	
<p>Konsultacijos uždaviniai</p>	
<p>Kaip rezultatai bus panaudojami?</p>	

3a. Tikslinių grupių sąrašo forma

Nr.	Atstovaujama visuomenės dalis	Tikslinė grupė / organizacija

6a. Konsultacijos komandos forma

Komandos narys	Asmuo	Atsakomybės
Konsultacijos lyderis		
Temos kuratoriai		
Komunikacijos specialistas		
Organizatorius		
Moderatorius		

7a. Veiklų vykdymo grafiko forma

Pirma savaitės diena	Kovas			Balandis				Gegužė				Birželis					Liepa			Rugpjūtis					Atsakingas		
	9	16	23	6	13	20	27	4	11	18	25	1	8	15	22	27	6	20	27	3	10	17	24	31			
1. Konsultacijos planavimas																											
Esamosios situacijos analizė	x	x	x																								Justas Kidykas
Konsultacijos metodų apibrėžimas			x																								Gabrielė Bilevičiūtė
Tikslinių grupių nusistatymas				x																							Justas Kidykas
Klausimynų ruošimas ir derinimas					x	x																					Gabrielė Bilevičiūtė
Viešosios konsultacijos aprašymas						x																					Gabrielė Bilevičiūtė
Kvietimo dalyvauti interviu siuntimas							x	x																			Justas Kidykas
2. Konsultacijos viešinimas																											
Konsultacijos skelbimas e. Pilietis platformoje									x																		Gabrielė Bilevičiūtė
Pranešimai soc. Tinkluose									x	x																	Justas Kidykas
3. Konsultacijos vykdymas																											
Interviu vykdymas su teisininkais									x	x	x																Gabrielė Bilevičiūtė
Interviu vykdymas su atstovais iš įvairių centrų									x	x	x																Justas Kidykas
4. Rezultatų analizė ir ataskaitos rengimas																											
Interviu ciklo rezultatų analizė											x	x															Justas Kidykas
Rezultatų aprašymas ir ataskaitos ruošimas												x	x														Gabrielė Bilevičiūtė
5. Rezultatų viešinimas																											
Interviu ciklo rezultatų pristatymas suinteresuotoms šalims														x	x												Justas Kidykas
Interviu ciklo rezultatų skelbimas e.pilietis platformoje														x													Gabrielė Bilevičiūtė
6. Rezultatų panaudojimas sprendimams																											
Išvadų ir pasiūlymų apibendrinimas																x	x	x									Gabrielė Bilevičiūtė
Paruoštos rekomendacijos dėl RKGK veiklos modelio																		x									Justas Kidykas
Paruošti pasiūlymai dėl RKGK teisinio statuso																					x						Gabrielė Bilevičiūtė
Paruoštas susitarimo memorandumas su užsienio partneriais																								x			Justas Kidykas

10a. Vertinimo rodiklių forma

Rodiklis	Aprašymas	Siekiamą reikšmę
Procesui vertinti		
Poveikiui vertinti		

18a. Vertinimo klausimynas

Proceso
vertinimas

18a. Vertinimo klausimynas

Poveikio
vertinimas
